श्रीः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

श्रीमान् वेङ्कटनाथार्यः कवितार्किककेसरी।
वेदान्ताचार्यवर्यो मे सन्निधत्तां सदा हृदि॥

कवितार्किकसिंह सर्वतन्त्रस्वतन्त्र
श्रीमद्वेदान्तदेशिक विरचितं महाकाव्यं

॥ यादवाभ्युदयः ॥

॥ अष्टमः सर्गः ॥

This document has been prepared by*

Sunder Kidambi

with the blessings of

श्री रङ्गरामानुज महादेशिकन्

His Holiness *śrīmad āṇḍavan* of *śrīraṅgam*

*This was typeset using LaTeX and the **skt** font.

श्रीः

श्रीमते रामानुजाय नमः

श्रीमते निगमान्तमहादेशिकाय नमः

॥ यादवाभ्युदयः ॥

॥ अष्टमः सर्गः ॥

अथ प्रसूनायुधभागधेया-
    न्यारब्धमन्दानिलसौतिकानि।
मधुप्रसङ्गात्मधुराणि यूना
    मनुष्णशीतान्यभवन्दिनानि॥ ८.१ ॥

अनेकरूपैः स्वयमेकरूपः
    कालात्मकं रूपमकालकाल्यः।
ऋतुप्रभेदैरनुभूय रेमे
    रामासखो राममनुप्रयातः॥ ८.२ ॥

हेमन्तपूर्वः शिशिरान्तिमश्च
    शरच्च संभूय वसन्तवृत्त्या।
शनैः शनैः शान्तिमुपेयिवांसः
    तद्वैभवात्तन्मयतामिवापुः॥ ८.३ ॥

प्रायेण पञ्चायुधपञ्चवक्त्रः
    पलाशकोशाकृतिमाददानैः।
मनस्विनीमानगजेन्द्रभेदात्
    सशोणितैः पाणिरुहैश्चकाशे॥ ८.४ ॥

जगन्ति पुण्ड्रेक्षुशरासनेन
    प्रसूनबाणैरपि जेतुमिच्छोः।
असूचयन्नात्मभुवः स्वनादैः
    अव्याहतामाशिषमन्यपुष्टाः॥ ८.५ ॥

www.prapatti.com

वराङ्गनावक्त्रपदाम्बुजानां
स्वाभाविकीं सौरभरागलक्ष्मीम्।
प्रपित्समानौ प्रसवैस्तदर्हं
द्वेधा द्रुमौ दोहदमन्वभूताम्॥ ८.६ ॥

तीक्ष्णारुणाग्राण्यचिरप्ररोहात्
चकाशिरे चम्पककुड्मलानि।
दत्तानि कामोत्सवमङ्गलार्थं
दीपाङ्कुराणीव वसन्तलक्ष्म्या॥ ८.७ ॥

मुक्तापगामज्जसमुत्थितात्मा
भूयो भजन्पुष्परजोभिषेकम्।
चचार मन्दं मलयाद्रिवातः
चेतोभुवो दृप्त इवौपवाह्यः॥ ८.८ ॥

पुष्पेषु संयोमवियोगवृत्त्या
क्रमाद्व्रजन्ती नतिमुन्नतिं च।
वनान्तरे षट्पदपङ्क्तिरासीत्
मञ्जुस्वना मन्मथचापमौर्वी॥ ८.९ ॥

वसन्तक्लृप्तान्मदनस्य बाणात्
आन्दोलयन्नूनमनोकहेषु।
दिने दिने दक्षिणमातरिश्वा
गतागताभ्यां गणयाञ्चकार॥ ८.१० ॥

आघूर्ण्यमानैरभितो नभस्वान्
कान्तैः प्रदीपैरिव कर्णिकारैः।
वनश्रियो माधवसङ्गमार्हं
मङ्गल्यनीराजनमाचचार॥ ८.११ ॥

प्रसूनहासाधर पल्लवानां
किञ्जल्करोमाञ्चजुषामभुङ्क्त।

मन्दानिलैराहितवेपथूनां
    कान्तिं वसन्तो वनवल्लरीणाम्॥ ८.१२ ॥

विहारयोग्यामथ वीक्ष्य वन्यां
    रमापतिं रामसखं विशन्तम्।
नभश्चरैः साकमनोकहास्तं
    नाथं प्रसूनोर्मिभिरभ्यषिञ्चन्॥ ८.१३ ॥

पुष्पाकरेण प्रतिपन्नशोभं
    बृन्दावनं नन्दितगोपबृन्दम्।
प्रदर्शयन् प्रापित धेनुवत्सं
    रामानुजो राममिदं बभाषे॥ ८.१४ ॥

मनोभुवो मूर्तमिवावलेपं
    मान्यं मनस्कारमिव त्वदीयम्।
चिरं त्वया सेव्यमिहार्य मन्ये
    चित्रं वनं चैत्ररथाभिनन्द्यम्॥ ८.१५ ॥

अमानुष प्राप्यमरण्यमेतत्
    प्राप्तस्य ते पादरजःप्रभावात्।
सत्त्वोपपन्ना न भजन्ति सत्त्वाः
    शान्ताशयाः शाश्वतिकं विरोधम्॥ ८.१६ ॥

अचिन्त्य भूम्नस्तव सन्निधानात्
    अन्योन्य जातीयदशां दधानाः।
सिंहीवशास्तन्यविदो भजन्ते
    सुभ्रातृतां केसरिदन्तिपोताः॥ ८.१७ ॥

त्वदर्पितस्वादुतृणादिनीनां
    त्वद्वंशनादामृतपायिनीनाम्।
मन्ये गवां वत्सगणावृतानां
    विष्वग्वनं विश्रमयोग्यमेतत्॥ ८.१८ ॥

www.prapatti.com

वसन्तलक्ष्म्या इव वासभूमिं
सङ्कल्पयोनेरिव शिल्पशालाम्।
रतेरिवाराममविभूतिमन्यां
वन्यामिमां वेद्मि तवोपकार्याम्॥ ८.१९ ॥

वनस्थलीयं मकरन्दवर्षैः
अतोयकर्मान्तिकमात्तसेका।
प्रस्तौति पर्याप्तपरागजाला
समीहितं सञ्चरणोत्सवं ते॥ ८.२० ॥

नभःस्पृशामत्र महीरुहाणां
नीडादमी निष्पतिताः सलीलम्।
प्रयुञ्जते स्वागतमञ्जसा ते
प्रायः शुभालापजुषः शकुन्ताः॥ ८.२१ ॥

वातावधूतास्तरवः स्वमूर्ध्ना
सन्तान सान्तानिक संपदस्ते।
प्राज्यैरमी पुष्पफलैश्च नूनं
वितन्वते वन्दनमर्हणां च॥ ८.२२ ॥

आस्वाद्य चूताङ्कुरमन्यपुष्टाः
प्रायः स्वनैः पञ्चममुद्गिरन्तः।
आकारयन्तीव वनं गतं त्वां
दिव्यानमी दर्शयितुं प्रदेशान्॥ ८.२३ ॥

त्वत्पाद विन्यास विशेष धन्याम्
आपादयिष्यन्त इवात्मधात्रीम्।
एनां स्वशाखाग्रकरप्रयुक्तैः
प्रचिन्वते भूमिरुहाः प्रसूनैः॥ ८.२४ ॥

निशामयन्त्यो वनदेवतास्त्वां
चकोरसम्मोहन चारुदीप्तिम्।

www.prapatti.com

प्रीतिं प्रभूतां परिवाह्य गीतैः
    शीताश्रुणा शेषमिवोद्वमन्ति॥ ८.२५ ॥

रसालरम्भादि भवैरिहैताः
    फलद्रवैः पिच्छिलपार्श्वभागाः।
वत्सावगाह्या वनराजिमध्ये
    पूर्णाः सुधाया इव भान्ति कुल्याः॥ ८.२६ ॥

कह्लारपद्मोत्पलकान्तिभिस्ते
    कटाक्ष विक्षेपगुणं भजन्त्यः।
अरण्यभागानभितः प्रवाहैः
    आप्याययन्त्याप इमाः प्रसन्नाः॥ ८.२७ ॥

त्वद्वक्त्रपद्मप्रतिमासहस्रैः
    संसृज्यमानेव सपुष्कराऽसौ।
प्रभावतः ख्यापितपुष्करश्रीः
    पुण्योदका पुष्करिणी विभाति॥ ८.२८ ॥

सञ्चारजातैः श्रमवारिलेशैः
    आलक्ष्य मुक्तागुणमण्डनं त्वाम्।
व्यक्तं नदी वीजयतीयमारात्
    अम्भोरुहैराश्रित वीचिहस्तैः॥ ८.२९ ॥

सहन्ति वातातपवर्षवातां
    स्तोयेषु तिष्ठन्ति रविप्रतीक्षाः।
तपस्यतस्त्वन्मुखकान्तिलोभात्
    पद्मानिमान् पश्चिमराम मन्ये॥ ८.३० ॥

तरङ्गिणीभिः परिरभ्य मुक्तः
    संलापवान् भृङ्गरवैरधीरैः।
आपृच्छते नूनमतः प्रयातं
    मन्दीभवन् कुन्द समीरणस्त्वाम्॥ ८.३१ ॥

www.prapatti.com

मनःप्रसादं तव दर्शयन्ती
प्रालेयसङ्घातनिभैः पयोभिः।
शुद्धा नवेन्दीवरनीलवासाः
छायेव ते शैवलिनी विभाति॥ ८.३२ ॥

सह प्रयच्छन्ति तव प्रियाभिः
चञ्चूर्यमाणा इव चक्रवाकाः।
आहूय दातार इवातिथेयाः
कालोचितां कस्त्वमितीव वाचम्॥ ८.३३ ॥

विधूतवालव्यजनाः स्वपक्षैः
चारुस्वनापादित चाटुवादाः।
अभिन्नवर्णाः प्रतियन्त्यमी त्वां
राजोपचारैरिव राजहंसाः॥ ८.३४ ॥

दिवापि गोवर्धन निर्झराणां
सञ्छादिते व्योम्नि तुषारजालैः।
इहातपश्चान्द्रमसेन धाम्ना
विकल्प्यते बोधितपङ्कजोऽपि॥ ८.३५ ॥

अतर्कित प्राप्तमवेक्ष्य कान्त्या
मेघङ्करं मेचकमम्बरं ते।
निनाद निष्पादित षड्जगीता
नृत्यन्त्यमी सानुषु नीलकण्ठाः॥ ८.३६ ॥

नदीभिरारब्धतरङ्गलास्यं
नादैर्युतं निर्झरदुन्दुभीनाम्।
गायद्द्विरेफं गिरिणा त्वदर्थं
प्रायेण सङ्गीतमिह प्रयुक्तम्॥ ८.३७ ॥

कलिन्दजाकच्छभुवां सखीभिः
प्रच्छायवन्याभिरधित्यकाभिः।

www.prapatti.com

सूते गिरिः सूचित नन्दनोऽसौ
    स्वर्गौकसां स्वैरविहारवाञ्छाम्॥ ८.३८ ॥

अभ्यागतं वीक्ष्य भवन्तमारात्
    साला इमे सामिनताग्रशाखाः।
सुधारसस्वादुतमानि भक्त्या
    स्वयं प्रयच्छन्ति फलानि धन्याः॥ ८.३९ ॥

पात्रीभवन्तस्तव वीक्षणानां
    पद्मालयावासविकल्पितानाम्।
चराचराः कानि कियन्ति वैते
    तपांस्यतप्यन्त भवान्तरेषु॥ ८.४० ॥

विजानतां सत्पुरुष प्रभावं
    पुंसाममी पुण्यतमीभवन्तः।
प्रायस्त्वदङ्गीकरणात्प्रयास्यन्-
    त्याराध्यतामद्रिवनावकाशाः॥ ८.४१ ॥

संस्कारपूताभिरितीव वाग्भिः
    सम्मोदयन्नग्रजमादिदेवः।
विजातलीलो विजहार हृष्यन्
    वन्द्यः सतां वत्सगणानुयायी॥ ८.४२ ॥

स्वयंवृतः स्वैरविहारलक्ष्म्या
    मुहुर्वितेने विपिने मुकुन्दः।
स्थानान्तर प्राप्ति विभावितानि
    स्थितेरभिन्नानि गतागतानि॥ ८.४३ ॥

प्रभूतया पुष्पफलप्रसूत्या
    वदान्यवृत्तीनि वनानि दृष्ट्वा।
सस्मार चिन्तावशवर्तिनीनां
    व्रजस्थितानां वरवर्णिनीनाम्॥ ८.४४ ॥

www.prapatti.com

प्रायस्तदाह्वानविधौ नियोक्तुं
प्रगृह्य वेणुं प्रतिपन्नदृत्यम्।
न्यवेशयत् कुड्मलिते सलीलं
बिम्बाधरे सूचितचित्तरागे॥ ८.४५॥

सामोपपन्नान् क्रमशः स्वरन्ध्रैः
सप्त स्वरान्सप्तभिरुद्वमन्तम्।
प्रचक्रमे वादयितुं वनान्ते
वंशं प्रियो वल्लववंशजानाम्॥ ८.४६॥

मुकुन्दवक्त्रानिलवाद्यमानो
वेणुर्बभौ वेद इव द्वितीयः।
रागावधीनां रहसां यदेकं
गीतात्मनां तस्य निदानमासीत्॥ ८.४७॥

तद्वंशनादः सुभगोऽनुगच्छन्
अग्रे सरन्सौरभमागमानाम्।
अयत्ननिष्पन्न मनः समाधीन्
आब्रह्मकानातनुतेव जन्तून्॥ ८.४८॥

शृण्वद्भिरुद्वान्तमधुप्रवाहं
वंशस्वनं तस्य सुधैकवंशम्।
सयूथ्यतां नूनमवाप्य सर्वैः
सत्त्वैः स्थितं सामिनिमीलिताक्षैः॥ ८.४९॥

मधुद्रवैरुल्बण सम्मदाश्रू-
ण्यालेख्यनिष्पन्दमृगद्विजानि।
उदग्रकोशोत्पुलकानि कृष्णो
वंशीनिनादेन वनान्यकार्षीत्॥ ८.५०॥

आस्वाद्य तद्वंशनिनादमाध्वीं
आघ्राय तत्सञ्चरसौरभं च।

भुक्तामृतानां भुवि सौरभेय्यः
    क्षिप्तेतरां क्षीबदशामवापुः॥ ८.५१ ॥

वंशस्वनास्वाद वशीकृतानां
    व्यक्तोदयानां वनदेवतानाम्।
स कर्बुरः स्निग्धतमैः कटाक्षैः
    सेन्द्रायुधो मेघ इवाबभासे॥ ८.५२ ॥

आध्मापयामास स शृङ्गमग्र्यं
    शङ्खं तथाभूतमिवात्मयोगात्।
जगौ च गेयानि बहूनि येषां
    गान्धर्व वेदोऽपि न पारदृश्वा॥ ८.५३ ॥

त्रिस्थानयुक्तस्वरभूषितं तत्
    त्रिधा स्थितं ग्रामविशेषयोगात्।
अरञ्जयत्सप्तजगन्त्ययत्नात्
    गीतं हरेराहृत किन्नरौघम्॥ ८.५४ ॥

विलास वाक्यैरिव वेणुनादैः
    दिव्येन गीतेन च दैत्यहन्तुः।
निवेदितार्थाः सुदृशः स्ववासात्
    आजग्मुराकर्षण मन्त्रतीक्ष्णैः॥ ८.५५ ॥

अनिष्टशब्दैर्वलयैरपोढाः
    काञ्च्याप्यवज्ञा तपदोपगत्या।
गुणावकृष्टाः प्रियमाप्तुमीषुः
    कामोपदिष्टेन महापथेन॥ ८.५६ ॥

आदिश्यमानां प्रियवंशनादैः
    आशां निजाशामिव निर्विघाताम्।
तदास्थितां प्रास्थिषताशु धन्याम्
    आसन्नसन्ध्याधिकरागभाजः॥ ८.५७ ॥

मधुव्रताधिज्यशरासनेन
पुष्पात्मकं सन्दधता पृषत्कम्।
अनुप्लवेन व्रजता बभूवे
तासामनङ्गेन तदोद्यतानाम्॥ ८.५८ ॥

आदेशयोगैरथ तत्र गोप्यो
निवार्यमाणा अपि दुर्निवाराः।
आनिन्यिरे रागमयैर्महौघैः
क्लेशापहं कृष्णसुधापयोधिम्॥ ८.५९ ॥

त्वारासखीनां पुरतः प्रचेले
तरस्विना निःश्वसितेन तासाम्।
सदागतिं प्रार्थनया समेतं
दूरस्थितं कृष्णमिवोपनेतुम्॥ ८.६० ॥

प्रायेण वेगात्सुदृशां विभिन्नः
प्रकीर्णमुक्ताफलपुष्पजालः।
प्रस्तावयन् कामविहारनाट्यं
हारः समालक्ष्यत सूत्रधारः॥ ८.६१ ॥

अवस्थितं क्वापि कदम्बमूले
वल्गुस्मितं वादित मञ्जुवेणुम्।
साचीकृताक्षं ददृशुस्तरुण्यः
स्वाद्यं सतां स्वस्तिकचारुजङ्घम्॥ ८.६२ ॥

तदङ्गशोभामवलोक्य दिव्यां
विस्मेरभावं व्रजतेव दूरात्।
अमोहयद्यौवतमादिधूर्तः
सन्तोषदिग्धेन समीक्षणेन॥ ८.६३ ॥

द्रुतागतिव्याकुल भूषणास्ताः
किञ्चित् समुच्छ्वासितनीविबन्धाः।

पर्याकुलाक्ष्यः परिवार्य तस्थुः
कृष्णं कृपाधीनदृशं कृशाङ्ग्यः॥ ८.६४ ॥

स वल्लभः संसदि वल्लवीनां
बर्हस्रजा दर्शितदानराजिः।
उदग्रशृङ्गध्वनिराबभासे
दृप्तो वशानामिव वारणेन्द्रः॥ ८.६५ ॥

अवृद्धिसङ्कोचमिवेन्दुमन्यां
अकार्मुकं काममिवात्तवेणुम्।
तमद्भुतानामिव राशिमेकं
गोप्यस्तदात्मान इवान्वभूवन्॥ ८.६६ ॥

सुराङ्गनाभिः समये धृतायां
स्वेनैव गोपाकृति भूमिकायाम्।
अकर्मवश्यस्य विभोस्तदासीत्
अर्चाफलस्पर्शनमात्र लीला॥ ८.६७ ॥

न खल्वमुष्य प्रमदामदान्ध्यं
न कुत्सनं तत्तदभीष्टदातुः।
न धर्मसंस्थापनबाधगन्धः
शुद्धानुचिन्त्या हि शुभस्य लीला॥ ८.६८ ॥

अनागमप्रत्यय संभवानां
गुरुत्यजां गोपकुमारिकाणाम्।
अनन्यसङ्गात् स दयालुरासीत्
असङ्गघण्टापथसार्थवाही॥ ८.६९ ॥

पुष्पावचायप्रवणेन गोप्यः
प्रसाधितास्तेन स च प्रियाभिः।
अभिन्नबाह्यान्तरमैकरस्यात्
आमोदमन्योन्यसगन्धमापुः॥ ८.७० ॥

स्वलालनादापतितं स तासां
सौभाग्यदुर्मानमदं विनेष्यन्।
पुष्पावचायव्यपदेशलौल्यात्
आसीद्दवीयानबहिःस्थितोऽपि॥ ८.७१ ॥

अविप्रकर्षेऽपि तिरस्करण्या
क्लृप्तावृतिं कृष्णमनीक्षमाणाः।
भीमैरदूयन्त भृशं तरुण्यः
क्षणैः स्वनिश्वाससमीरदीर्घैः॥ ८.७२ ॥

पुष्पावकीर्णेषु वनद्रुमाणां
मूलेषु मोहालसचेतसस्ताः।
कृतासिकाः कृष्णवियोगखेदात्
कामास्त्रपर्यङ्कगता इवासन्॥ ८.७३ ॥

विलीनचित्ता विषमास्त्रतापात्
विलापयन्त्यो वसुधां विलापैः।
अदृश्यरूपस्य हरेरगायन्
गुणांश्चरित्राणि च गोपकन्याः॥ ८.७४ ॥

मुकुन्द विश्लेषविमोहितानां
संश्रूयमाणानि मुहुर्वनान्ते।
शमप्रदान्यात्मविदामभूवं
स्त्रय्यन्तगन्धीनि वचांसि तासाम्॥ ८.७५ ॥

स माययात्मानमसौ परेषां
प्रच्छाद्य सन्दर्शयति प्रसादात्।
इतीममर्थं प्रथयन्प्रियाणां
दृष्टिं शुभां दातुमियेष तासाम्॥ ८.७६ ॥

तासामथ स्मेरमुखाम्बुजेन
श्यामेन पीताम्बर चित्रितेन।

www.prapatti.com

आविर्बभूवे सहसा पुरस्तात्
मधुद्विषा मन्मथमन्मथेन॥ ८.७७ ॥

तमेकचित्ताः प्रतिसन्निवृत्तं
यातेन नृत्यन्तमिवाद्भुतेन।
गोप्यः पुनर्जातमिवात्मनैव
प्रैक्षन्त सम्मोदपयोधिमग्नाः॥ ८.७८ ॥

नवेन्दुरेखा कृशपाण्डुराङ्गीः
तापाश्रुसन्दर्शित वाह्नितोयाः।
ददर्श गोपीरवतारगोपः
श्वासैस्त्रिलोकीमिव शोषयन्तीः॥ ८.७९ ॥

अविध्यतैकः प्रणयापराधी
योगैरलक्ष्यो युगपत्प्रयुक्तैः।
आवर्जित भ्रूधनुषाममोघैः
एणीदृशामीक्षण चित्रपुङ्खैः॥ ८.८० ॥

प्रसाद जीवातुभिरङ्गनानां
प्रत्येकमन्याभिरलक्षणीयैः।
विलासचाटूक्तिविलोकनाद्यैः
आनन्दयन् सान्त्वनमाचचार॥ ८.८१ ॥

तासां तदङ्गव्यतिषङ्गलोभात्
सैरन्ध्रिका वृत्तिमुपेयुषीणाम्।
विरक्त निध्येयपदः स रागी
रागाधिकां प्रास्तुत रासलीलाम्॥ ८.८२ ॥

तदग्रहस्त ग्रहणार्थिनीनां
स सव्यतो दक्षिणतश्च तिष्ठन्।
बभार विद्युद्व्यवधानभाजां
वात्याजुषां वारिमुचामभिख्याम्॥ ८.८३ ॥

द्वयोर्द्वयोरेकतया स तासां
मध्ये स्थितो मण्डलरासनृत्ते।
करद्वयस्पर्शरसेन कान्ताः
प्रत्येकमानन्द्य भृशं ननन्द॥ ८.८४ ॥

अपारमावर्तयता रसाब्धिं
रामानुजो रासजवेन दीव्यन्।
पदाश्रितानां भ्रमशान्तिहेतुः
प्रियासहस्रं भ्रमयाञ्चकार॥ ८.८५ ॥

स्वमायया घूर्णयतो महत्या
विश्वानि भूतानि विभोरजस्रम्।
रामाजनं रासवशं विधाय
स्वस्य स्वयं प्राप निदर्शनत्वम्॥ ८.८६ ॥

स्वपादपांसुस्नपिताकृतीनां
स्विद्यन्मुखीनां व्रजसुन्दरीणाम्।
लम्बालकानां ललितस्मितानां
लाभात्स्वयं लब्ध मनोरथोऽभूत्॥ ८.८७ ॥

सनृत्तगीतेन विहारयूना
गोपीजनैरन्तरितेन बद्धम्।
तदद्भुतप्रस्थिति रासचक्रं
जवादलक्ष्यान्तरमाबभासे॥ ८.८८ ॥

जगुः सहर्षं दिवि देवकन्याः
दिव्यास्तदा दुन्दुभयः प्रणेदुः।
पपात कल्पद्रुम पुष्पवृष्टिः
सदर्चिते संश्रितरासलीले॥ ८.८९ ॥

गृहीतहस्तद्वितयाः सलीलं
मिथ्याभुजङ्गेन मृगीदृशस्ताः।

www.prapatti.com

परिभ्रमन्त्यो विपरीतवृत्त्या
    प्रक्रान्तरासां भुवमभ्यजानन्॥ ८.९० ॥

मनोज्ञमल्लीहसितेन तासां
    रम्येण कृष्णो रजनीमुखेन।
अन्यादृशीं प्रीतिमनन्ययोगात्
    आपादयिष्यन्विरराम रासात्॥ ८.९१ ॥

उद्भिन्नघर्माम्बुकणां विहारात्
    तासां करस्पर्शरसेन चैनम्।
लतागृहे नन्दन गर्भशोभिन्
    यासीनमन्वासत गोपकन्याः॥ ८.९२ ॥

स्वलम्बितैश्चित्रपलाशपुष्पैः
    संवीज्यमानो विटपैः प्रियाभिः।
निदर्शयामास वनान्तराले
    नीलाद्रिमुद्भ्रान्त मयूरबृन्दम्॥ ८.९३ ॥

विचित्रलीलाहितवेपथूनां
    तासामनासादित विश्रमाणाम्।
तापोपशान्त्यै तपनात्मजायां
    आह्लादनीमद्भिरियेष लीलाम्॥ ८.९४ ॥

मुखेन तस्य द्विजराजभासा
    ताराभिरामेण तमोपहेन।
प्रेमोदधिं वर्धयता प्रियाणां
    सञ्चिक्षिपे तत्र सरोजकान्तिः॥ ८.९५ ॥

सन्ध्याघनाभः स तदा प्रियाणां
    मध्ये बभौ वारिजरेणुताम्रैः।
शृङ्गारदिग्धैरिव दृष्टिपातैः
    शृङ्गोदकैराप्लुत चित्रदेहः॥ ८.९६ ॥

www.prapatti.com

स पद्मिनीनां सलिलस्थितानां
चकार सम्मीलनमाशु तासाम्।
तुषारजालैस्तुहिनांशुसौम्यः
कामोपनेता करयन्त्रमुक्तैः॥ ८.९७ ॥

पटीरपङ्कैः प्रतिपन्नगङ्गां
शोणान्वितां कुङ्कुमसङ्गमेन।
कस्तूरिकाभिः प्रचितात्मवर्णां
कृष्णप्रियाः कृष्णनदीं वितेनुः॥ ८.९८ ॥

अकालजातप्रतिमेन्दुजालान्
आकीर्णमिथ्याशफरांस्तरङ्गान्।
वक्त्राक्षिवक्षोरुहबिम्बयोगात्
अकल्पयन् कल्पित चक्रवाकान्॥ ८.९९ ॥

सविभ्रमा चारुपयोधराभा
ताभिः समं सूर्यसुता प्रपेदे।
अलब्धपूर्वं तदनन्यलभ्यं
कृष्णोपभोगेन कृतार्थभावम्॥ ८.१०० ॥

नितम्बवक्षोजनिरूढवृद्धिः
मध्ये कृशा संश्रितनिम्ननाभिः।
विलोलपद्माग्रतरङ्गहस्ता
तासामभूदन्य तमेव साऽपि॥ ८.१०१ ॥

असूययेव प्रमदाजनानां
लाक्षाञ्जनादीनि विलोपयन्ती।
निसर्गशोभातिशयप्रकाशत्
कृतोपकारेव नदी बभूव॥ ८.१०२ ॥

चिरप्रवृद्धं दयितेऽनुरागं
चित्ते दुरासेधमिवोढमन्ती।

www.prapatti.com

प्रायेण तत्कान्ति मधूपभोगात्
दृष्टिस्तदा रागमुवाह तासाम्॥ ८.१०३॥

अनङ्ग रागोज्ज्वल चित्तदेहा
विश्वाधिकं दिव्यधुरायताक्ष्यः।
कह्लारशोभारचितैः कटाक्षैः
कामस्य बाणैरिव तापदीप्तैः॥ ८.१०४॥

विगाहनाद्गोपनितम्बिनीनां
संवर्धमाने सहसाऽम्बुपूरे।
तद्वक्त्रशोभाविजितैः सरोजैः
अन्तर्हितं नूनमवाप्तलज्जैः॥ ८.१०५॥

कृष्णाम्बुदः कल्पितहस्तयन्त्रः
चकार गोपीनयनोत्पलेषु।
धाराम्बुसेकादुपसंभवन्त्या
रागश्रिया रक्तसिलीन्ध्रशोभाम्॥ ८.१०६॥

मुहुःप्रयुक्तां मुखपुण्डरीके
कदर्थयन्त्या करयन्त्रधाराम्।
कान्ते कयाचिद्दधिरे कराभ्यां
गतागतान्युत्पलकाननानाम्॥ ८.१०७॥

प्रयापिते गोपिकया कयाचित्
कृष्णाननं कीचकयन्त्रतोये।
निमीलनोन्मीलनतस्तदीयात्
नक्तन्दिवं तत्क्षणदृश्यमासीत्॥ ८.१०८॥

तमार्द्रभावान्निबिडान्तरीयं
लम्बालकं राशिमिवाद्भुतानाम्।
पश्चादुपेता परिरभ्य तस्थौ
काचित्प्रिया कामवधूरिवान्या॥ ८.१०९॥

अभङ्गुरप्रेमबलेन तस्याः
    बद्धं प्रियं बाहलताद्वयेन।
समीक्ष्य कामार्पितपाशमन्याः
    संप्लावयामासुरपेतशङ्काः॥ ८.११० ॥

यदङ्घ्रियोगाज्जगतां त्रयाणां
    मन्दाकिनी मान्यतमा बभूव।
तयापि संभाव्यतमा तदासीत्
    कृष्णेन सा तेन कृतावगाहा॥ ८.१११ ॥

अथोपचारानुपपादयन्ती
    दिव्येन देहेन दिनेशकन्या।
आनर्च पादार्पित रत्नपुष्पा
    गोपीसखं गोपकुमारमाद्यम्॥ ८.११२ ॥

सरिद्भिरन्याभिरपि प्रभावात्
    प्रायेण गोपीतनुमाश्रिताभिः।
तोषादुदन्वत्सुतयोप भोग्यः
    तोयोपचारेण विभुः सिषेवे॥ ८.११३ ॥

तमुत्तरन्तं सरितः प्रवाहात्
    उत्तारकं पङ्कमयात्पयोधेः।
मरुत्प्रयुक्ता वसनाङ्गरागैः
    आकल्पयन्नप्सरसस्तदर्हैः॥ ८.११४ ॥

व्रजाङ्गनाश्च त्रिदशाङ्गनाभिः
    प्रसाध्यमाना बहुमानपूर्वम्।
रमासहाय प्रणयानुरूपां
    सम्माननां साधुजनेष्वविन्दन्॥ ८.११५ ॥

विहृत्य तस्मिन् व्रजसम्मुखीने
    चक्रं गवां शैलवनान्निवृत्तम्।

www.prapatti.com

उपाद्रवत्कश्चिदरिष्टनामा
कैलासपर्याय तनुः ककुद्मान्॥ ८.११६ ॥

खुराग्रवज्रेण विदारयन्क्ष्मां
विषाणनिर्भिन्नविमानमूलः।
दुर्वारवेगो ददृशे स दूरान्
मृत्योरुपक्रान्तमहो महोक्षः॥ ८.११७ ॥

शृङ्गावरुग्णैः शकटैः प्रकीर्णं
वृषान्तरैराशु विमुक्तमार्गम्।
व्रजं तदा विप्लुतगोपवर्गं
त्यक्त्वा स कृष्णाभिमुखं जगाम॥ ८.११८ ॥

तमापतन्तं प्रतिसञ्जिहानो
निर्ह्रादवित्रासितदीनधेनुम्।
विषाणयुग्म ग्रहणेन शौरिः
चक्रे विनिष्पीडित पीनकण्ठम्॥ ८.११९ ॥

अपहत्य दुर्जयमरिष्टदानवं
जगतामरिष्टमिव जातविग्रहम्।
व्रजसद्भिरद्भुत विहारतोषितैः
सुरसत्तमैरपि समं स तुष्टुवे॥ ८.१२० ॥

अन्यैरप्यसुरमलिम्लुचैरनेकैः
आतङ्कान्स्थिरचरसूतिभिः प्रसूतान्।
गोपानां प्रतिविदधे गवां च काले
रामेण स्तुतचरितो तथाङ्गपाणिः॥ ८.१२१ ॥

॥ इति कवितार्किकसिंहस्य सर्वतन्त्रस्वतन्त्रस्य
श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य वेदान्ताचार्यस्य
कृतिषु यादवाभ्युदये माहाकाव्ये
अष्टमः सर्गः॥